

המחליף של רפול

ה ידיעות שהתפרסמו בעיתונים על התסיסה בצה"ל, בעיקבות הנויפה של שר הביטחון באלוף פיקוד הצפון, האלוף אביגדור ("יאנוש") בן-גל, עוררו את חמת זעמו של עוזר וייצמן. השר טוען שהידיעות אינן נכונות, אולם הוא עצמו אמר לא פעם, כי בדרך כלל אינו נוהג להתייחס לידיעות שאינן נכונות המפייעות ב-עיתונים.

הכעס הרב של וייצמן מקורו באישיותו המיוחדת של יאנוש, ובעיקר במערכת היחסים המיוחדת שבין שר הביטחון וה'אלוף. מי שמכיר את השניים טוען, כי קיים ביניהם דמיון רב.

יאנוש, שעלה שוב לכותרות בשבוע שעבר, בעיקבות הפיגוע במישור והת'בטאויותיו אחרי הפיגוע, הוא אחד האלופים הבולטים ביותר בצה"ל, אם לא הבולט שבהם. יש לו עדת חסידים, המוכנים ללכת אחריו באש ובמים, ועדת יריבים, הפוסלים אותו מכל וכל. ירדיו קוראים לו בלמונדו. האלוף בן ה-44 הוא בעל תווי פנים כה מכוערים, עד שהם מקסימים בכיעורם ורבים רואים בהם יופי. תכונה זו אף הוציאה ליאנוש שם של דון-ג'ואן. בתקופה שבה היה רווק או גרוש (גליה היא אשתו השנייה), היה ידוע יאנוש כבעל הצלחה רבה בקרב הנשים.

יאנוש נולד בפולין. כשהיה בן שלוש הגניבו אביו, יחד עם אחותו המבוגרת ממנו בשנתיים, לקבוצת ילדי טהרן. טל'טלות המדינה, עד שהגיע לארץ-ישראל, עיצבו במידה רבה את אופיו, כפי שהתגלה אחר כך במילחמות. הילד עבר את סיביר, רוסיה הלבנה, אוזבקיסטן, קזחסטן, בור'כרה. מנהג של הסוכנות היהודית בטהרן, הודו ומצרים, ורק אז הגיע לארץ.

כשלמד בתיכון גאולה קינאו בו כל הילדים על עושרו הרב. אמנם ליאנוש מישפחה עשירה, שעזרה לו ברבות הימים לבנות וילה מפוארת בקיסריה, אך לא כפי שהילדים חשבו. אין לו כל קשר למיפעל ליצור רדיו בן-גל, שהיה מפורסם או ביותר. באותה תקופה לא חלם יאנוש על קאריירה צבאית. הוא רצה להיות רופא.

ואכן דרכו הצבאית של יאנוש היתה איטית בתחילה. הוא התגייס לצה"ל בשנת 1955, במיבצע סיני היה תותחן בחטיבה 7. אצל שמואל ("גורודיש") גונן. אחר כך היה מ"פ באותה חטיבה וקצין אג"ם של החטיבה. ערב מלחמת ששת-הימים נמצא יאנוש באחד מטילווי הרבים בחוף-לארץ. הוא חזר למלחמה ומונה כקצין אג"ם של חטיבת המילואים, בפיקודו של יששכר ("איסקה") שדמת, שלחמה באוגדת האלוף אברהם יפה. בשנת 1968 יצא ללימודים בפ"ם, ובשנת 1969 מונה למג"ד בסיני. את יום נישואיו זוכרים הכל. בשעות הערב טס יאנוש לתל-אביב, נישא, ולמחרת בחמש בבוקר כבר חזר ליחידתו. באותו הלילה התקיימה הפשיטה המצרית הראשונה על הלשון, מול איסמעיליה.

את תקופת מלחמת ההתשה יתאר יאנוש כך: "זה היה כאילו עולם אחר, מה שקרה בעיר ומה שהיה בסיני. היינו יוצאים, אחת לשבועיים או אחת לחודש בטיסה לתל-אביב. עם המדים המלוכלכים ועם הצורה שלנו היינו מגיעים לחוף שרתון, רואים את כל החתיכות ולמחרת בבוקר עולים על טיסה, חזרה לעולם האחר." פעמים החליף יאנוש את מי שמכהן היום כרמטכ"ל, רבי-אלוף רפאל ("רפול")

יאנוש ועוזר

בין שר הביטחון לאלוף הפיקוד שוררת מערכת יחסים מורכבת ביותר. וייצמן ויאנוש הם ידידים בלב ובנפש, ווייצמן אף הביע

איתן. פעם אחת החליף אותו כמפקד אוגדה ובפעם השניה כשרפול פינה את מקומו כאלוף פיקוד הצפון. היחסים בין רפול ליאנוש מסוימים ביותר. במשך תקור פה ארוכה היה יאנוש אחד משלושת הקצינים שבהם היה רפול נועץ בכל. יחד עם יאנוש היו בצוות הזה גם ישראל טל ואהרון דויד. אולם יחסיהם הורעו לאחר פרשת תוכנית טל בנוגע לכוחות היבשה ושובו של טליק לצה"ל. יאנוש עמד בראש המתנגדים לקבלת תוכנית טל ולשובו לצבא. בישיבה המפורסמת שבה הוצג הנושא בפני המטכ"ל עליידי שר הביטחון, היה יאנוש ראש הדוברים נגד טל ועוזר עליו את חמתו של וייצמן.

יש הטוענים שיאנוש חשב שהוא יהיה הרמטכ"ל הבא אחרי רפול, ושיחליף אותו בשלישית. מינוי טל הרחיק אותו מהרמטכ"לות. יאנוש כועס על רפול בגלל פרשה זו וטוען כי רפול נכנע לווייצמן בעניין תוכנית טל.

יאנוש מתגורר עם אשתו גליה. חסידת תנועת שלום-עכשיו שיצאה להפגין עם תנועה זו בהפגנת הכניעה האחרונה, ועם חמשת ילדיו, משני הנישואים שלו, בוויולה בקיסריה, שבה יש גם בריכת-שחיה. ליד האקוודוקט בקיסריה התקינו מנחת הלי-קופטרים כדי שיוכל לנוע מביתו ואל ביתו במהירות. בנוי של יאנוש הם היחידים מבין קיסריה הלומדים בבית-ספר ביישוב העולים הסמוך, אור-עקיבא. יתר ילדי עשירי קיסריה מוסעים מדי יום לבית-ספר בחדרה.

כתב כניעה

בצרפתית

ה יחסים בין יאנוש ועוזר לווייצמן מיוחדים במינם. השניים ידידים בלב ובנפש. מאז החל וייצמן לבנות את הווילה שלו בקיסריה, הוא מבקר הרבה אצל יאנוש, יחד עם רעייתו ראומה, ומנצל היטב את בריכת-השחיה של האלוף. לאחר פרשת טל אמרה גליה לווייצמן: "איך יכולת למנות את טליק? הרי לפני שבור עיים אמרת לי בבית שלי דברים לגמרי אחרים עליו." למרות ההתקלויות שבינינו הם, מעריך וייצמן את יאנוש ואוהבו. וייצמן נתן פעם ליאנוש את המחמאה הגדולה ביותר שנתן לאלוף בצה"ל: "הוא קורא את הספרים שאני אוהב, עוד לפני

לא פעם את הערכתו ליאנוש. שר הביטחון ואשתו ראומה מרבים לבקר את גליה ויאנוש בן-גל בוויולה שלהם בקיסריה, וטובלים בבריכת-השחיה. למרות זאת נחף מדי פעם וייצמן ביאנוש.

בעת ובעונה אחת באוניברסיטת תל-אביב. מהחופשה נכנס לתפקיד אלוף הפיקוד. יאנוש ידוע כאימפולסיבי, לפחות כמו וייצמן, אומר את אשר על ליבו ודורש הרבה מאנשיו. הוא מחליף כל קצין במטהו שעושה שגיאה.

הוא חסיד הכ"ר ננויות הגבוהות, המכונות בצה"ל בשם "כוננות יאנוש". לדעתו: "במילחמת יום-הכיפורים נדפקנו כי הפתענו. הדור שלהם במילחמת יום-הכיפורים לא ישכח במהרה את הלקח הזה. אם יש לקח אמיתי ממיל'מה זה, הוא זה שאסור להתייעף ממצב כוננות". וליאנוש, יותר אולי מכל קצין אחר, מותר להביע את דעתו על מלחמת יום-הכיפורים. הוא היה הגיבור האמיתי של קרב הבלימה ברמת הגולן.

לגבי יחסי האנוש שלו הדעות חלוקות בין אוהביו ומתנגדיו. הוא מותיר אנשים רבים עם יד מושטת התלויה באוויר, אך נאמן מאין כמוהו להכריע האמיתיים שלו. כשנפצע ירדיו הטוב, יוסי בן-הגן, בעורף הסורי בתל-שימס, הודיע לו יאנוש בקשר: "אל תדאג, אחיך יוציא אותך משם." ואכן הוא חילץ את בן-הגן.

שאני ממליץ עליהם, לפני שקוראים אותם כל יתר האלופים." היה זה אחרי שווייצמן גילה שיאנוש קרא את הביוגרפיה של הגנרל דוגלס מקיארותר. לעיקר פירוטו בציבור הרחב הגיע יאנוש במיבצע ליטאני. האגדה מספרת כי התוכנית המקורית היתה לכבוש רק רצועה בת עשרה קילומטרים. בתחום עשרת הקילומטרים פגש יאנוש רועה ערבי מהכפר תבנין, שהיה מחוץ לגירה שהיתה מייעדת לכיבוש. בצרפתית השגורה בפיו הכתיב יאנוש לרועה מתבנין את כתב הכניעה שעליו נדרשו מוכתרי הכפר לחתום. כאשר הונח הדגל הלבן בתבנין נכנסו כוחות צה"ל לכפר. כך בדיוק אירע בכפרים רבים אחרים. יאנוש קבע עובדה — השטח שנכבש היה יותר גדול מהמי תוכנן.

שנים אחדות קודם לכן, לפני מלחמת ששת-הימים, נפצע יאנוש, עת עלה הרכב שבו נסע עם גורודיש על מוקש. יאנוש נכווה קשה, ויצא או לטילווי המפורסם בארצות-הברית, אותו הגדירו ירדיו כי "טיול חתיכות וזימה".

ירדיו של יאנוש אינם אוהבים את דמותו במדים. עד שהיה אלוף פיקוד הצפון היה יאנוש אחד הקצינים המרושלים ביותר בלבושם. שערו היה ארוך ופרוע, מדייו היו זרוקים עליו, ובחגורתו נשא תמיד אקדה ענק שהשתלשל ממנה. רק אחרי שהרמטכ"ל העיר לו על כך כמה פעמים, הסתפר, החל להקפיד קצת על מדייו ואף לחבוש כומתה כאשר מצלמים אותו לטלוויזיה.

ירדיו אהבו את דמותו בעת החופשות הארוכות שלקח מצה"ל, לצרכי לימודים, ובתקופה שבה לא היה נשוי. הוא היה אורח מכובד בכל מועדון-לילה. יצא עם מיטב היתהפיות של תל-אביב ונהג במכונית מוסטאנג אדומה מנקרת עיניים. אפשר היה לראות אותו לבוש מכנסי ג'ינס דהויים, חולצת טי הדוקה כשמכיס מכנסיו מציץ ספר-כיס.

במיבצע אנטבה היה יאנוש עוזר ראש אג"ם. נראה, כי המתח סביב ההכנות, אג"ם.

נטל חופשה בת שנה, ונרשם לכמה חוגים

יאנוש הוא דמות מעוררת מחלוקת בצה"ל ודמות סגנונית מאוד. הכל מכירים בעובדה שהוא אחד הלוחמים המפוארים ביותר שידע צה"ל מעודו, והכל יודעים כי התבטאויותיו הן מכשלה בדרך. פרשת טליק, ציטוט דבריו על הערבים, שהם לדעתו "סרטן בגוף המדינה" והפרשה האחרונה, שבה האשים את הדרג המדיני בכבילת ידי צה"ל בפעולות-מע, עוררו עליו חמת רבים. מתנגדיו נתלים בהתבטאויותיו, אוהביו, כשר הביטחון, כועסים על התבטאויותיו אך חוזרים להיות ירדיו בלב ובנפש אחרי שהסערה שוכחת.

הביאו את אבן להיות במשך תקופה ארוכה "על הקרה". בלימודים בארץ ובחוף-לארץ. רק לאחרונה הוחזר לשרות פעיל.

אבן הוא אחד האלופים הצעירים וה'מוכשרים בצה"ל, והתפרסם במלחמת יום-הכיפורים כסגנו של אריק שרון. הוא ידוע בצה"ל כמי שאינו הולך בתלם, אינו מתיישר על הקו הרשמי, ואינו מש'שייך לאחת מהקליקות של הגנרלים. הוא אומר את אשר הוא חושב. תכונות אלה

ביטחון לאומי, האלוף יעקב ("ג'ק") אבן. העובדה שדווקא אבן נקרא לעמוד בראש ועדה זו מבטיחה שמסקנותיה תהיינה נח'צרות, ללא כל שיקולים או חישובים פוליטיים, וכי לפחות יושבראש הוועדה ימליץ על כך שמרבית המסקנות תפור'סמנה בציבור.